

SUSANNE ÅDAHLIN TUTKIMUS:

ÄÄNTEN KUULEMISEN MAALLIKKO- TEORIAT

Tämän artikkelin tiedot perustuvat Susanne Ådahlin tutkimusraporttiin Äänten kuulijoiden kokemukset – tuloksia laadullisesta tutkimuksesta. Artikkelin on raportin pohjalta kootun juttusarjan kolmas osa.

Maallikkoteorioilla tarkoitetaan selityksiä, jotka ovat ammattilais- selitysten ja arkijärjen selitysten välimaastossa. Ådahl pyrki tässä tutkimuksenvaiheessaan selvittämään, kuinka ääniä kuulevat kokevat äänien kuulemisen ja mitä merkityksiä he itse antavat äänien kuulemisen kokemukselle. Nämä merkitykset muodostuvat erilaisten uskomusten ja toimien yhdistelmästä, ja voivat olla esimerkiksi lääketieteellisiä tai hengellisiä selityksiä.

Suurin osa tutkimukseen osallistuvista ääniä kuulevista oli jopa sairaalajaksojen aikana saanut vain vähän selityksiä sille, mikä ääniä aiheutti. Erilaisiin tietolähteisiin ja muiden ääniä kuulevien kokemuksiin perehtyneet ymmärsivät paremmin äänten kuulemisen kokemusta ja onnistuivat tätä kautta luomaan oman selityksensä sille, mistä äänet johtuivat. Tämä vaikutti puolestaan äänten kanssa toimimiseen ja helpottaa niiden luonteen muuttamista positiivisemmaksi.

TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVIEN SELITYKSIÄ ÄÄNILLE:

- Geneettinen alttius skitsofrenian (tai kaksisuuntaisen mielialahäiriön) sairastamiselle
- Stressaavat tilanteet; työhön liittyvä stressi, liian suuri työtaakka, liian kovat vaatimukset töissä, univaje, koulutukseen liittyvät vaatimukset
- Sosiaalinen trauma; (alkoholiin liittyvä) perheväkivalta, raiskauksen yritys, koulukiusaaminen (kuudella 18 vastaajasta), vanhempien avioero, vanhemman väkivaltainen kuolema, traumaattiset kokemukset, jotka aktivoivat aivokemian häiriön
- Vahva tunnekokemus; yksipuolinen ihastuminen tai rakastuminen
- Masennus
- Huumeiden väärinkäyttö (amfetamiini)
- Hengelliset viestintuojat; Jumala, paholainen, henget tai enkelit, viestintuoja toisesta todellisuudesta
- Oman alitajunnan tuote (koskien tunteita ja kokemuksia, joita ei ole käsitelty)
- Aivojen kemiallisen toiminnan häiriö, aivojen sekasotku fyysisen trauman vuoksi
- Hormonaaliset vaihtelut (vaihdevuosien aikana)
- Jonkinlaisen salaliiton uhrina oleminen, äänten tunkeutuminen heidän mieliinsä (valvonta)teknologian kautta (vastaanottimet, satelliitit, radio, televisio)

SALALIITTOTEORIAM

Monet tutkimukseen osallistuneista selittävät äänien kuulemisen johtuvan mieleen asennetusta tai kauko-ohjauksella toimivasta tekniestä laitteesta. Tämä teoria on tuttu läntisen maailman kirjallisuudesta, mediasta ja TV-sarjoista, ja sitä on esitetty jo 1800-luvun alusta saakka. Edelläkävijänä koneiden ja ihmisten välisen yhteyden käsittelemisessä toimi psykoanalyttikko ja neurologi Viktor Tausk. Tausk oli ensimmäinen henkilö, joka tarkasteli teknologioiden ja sotaan liittyvien psykoottisten oireiden symbioottista yhteyttä. Vuonna 1919 julkaistussa artikkelissa ”vaikuttava kone” Tausk havaitsi, että skitsofreniapotilaille on tavallista olla vakuuttuneita mieltä ja kehoa hallitsevista teknologioista, jotka olivat näkyväisiä vain heille. Potilaat kertoivat kuulemiensa äänien olevan peräisin akuista, käämeistä ja sähkölaitteista, kuten kehittyneistä puhelimista ja

levysoittimista.

Ådahlin tutkimukseen osallistuneista ääniä kuulevista osa uskoo äänten johtuvan nimenomaan tällaisista salaliitoista, joihin liittyy usein heihin asennettu laite. Eräs tutkimukseen osallistuneista kertoo muistostaan sairaalan akuuttiosastolla, jossa lääkäri kertoi hänelle laittavansa jäykkäkouristusrokotteen, jonka ääniä kuuleva itse mielsi kauko-ohjattavaksi laitteeksi, joka sijoitettiin hänen ihoonsa. Toinen tutkimuksessa mainituista tiedostaa osan harhoista johtuvan mielenterveydellisistä syistä, mutta uskoo omien ääniensä johtuvan mieleensä asennetusta laitteesta. Kolmas osallistuja selittää ääniensä alkuperäksi poliittisen salaliittoteorian, jonka mukaan on olemassa suurvaltojen asentamia laitteita, jotka sijoitetaan ihmisen korvaan. Haastateltavan mukaan laitteet toimivat hyödyllisinä, jos Suomeen hyökätään.

STRESSI JA/TAI SOSIAALINEN TRAUMA

Yksi yleisistä äänien alkamisen selityksistä on stressi. Stressi voi johtua esimerkiksi psyykkisesti tai fyysisesti raskaasta työstä tai taloudellisista vaikeuksista. Myös traumat voivat maallikkoteorioiden mukaan aiheuttaa äänten kuulemista.

Tutkimuskirjallisuudesta tuttu, usein mainittu laukaisija äänten kuulemisella on sosiaalinen trauma. Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi perheväkivaltaan, koulukiusaamiseen tai petetyksi tulemiseen liittyviä tilanteita. Maallikkoteorioissa sosiaalinen trauma yhdessä esimerkiksi stressin tai hengellisten syiden kanssa ovat yksi syy äänien kuulemiselle.

Ådahlin tutkimukseen osallistuneista useampi selittää äänensä traumaattisella kokemuksella, kuten väkivaltainen suhde, alkoholitiläheinen tai koulukiusaaminen. Osa ääniä kuulevista pitää näitä kokemuksia syinä lisääntyneeseen stressiin, joka on laukaissut äänet. Koulukiusaamistilanteissa äänet saattavat tulla ikään kuin kiusaajien tilalle jatkamaan äänten kuulijan piinaamista.

Eräs tutkimukseen osallistuneista uskoo, että äänet ovat suhteessa hänen alitajuntaansa, johon on kertynyt ajan mittaan ”kaikenlaista moskaa”, kuten yksinäisyys, työpaineet ja lapsuuden traumat, jotka mielikuvitukseen yhdistettynä aloittavat äänten kuulemisen kokemuksen.

HENGELLISET SYYT

Äänten kuulemiseen yhdistetään usein hengellisiä olentoja, kuten Jeesus tai henkiolennot, jotka yrittävät auttaa tai vainota äänien kuulijaa.

Erään tutkimukseen osallistuneen äänille antama selitys oli olemassaoloa koskeva ja

uskonnollinen. Äänien alkuperä on kuulijalle epävarma, koska niiden sävy on erittäin negatiivinen ja se saa hänet epävarmaksi myös siitä, onko äänien sanoma totta. Äänien negatiivisuus saa hänet myös vihaiseksi ja vastustamaan niitä: ”Mä joskus ajattelen silleen et mitä jos ne onkin syvempi totuus tai korkeampi totuus et jospa ne on oikeassa ja tietää niinku paremmin kuin minä et miten asiat oikeesti on. Mut sit se et ne on niin äärettömän negatiivisia niin se saa mut välillä kapinoimaan ja ajattelemaan et hitot et mä en oo niitä itte pyytännyt. Mä en oo niille antanut lupaakaan tulla. Joskus mä oon miettinyt sitäkin että olenko mä riivattu?” (nainen, 38v.)

VAHVA TUNNEKOKEMUS

Voimakkaat tunteet, kuten rakastuminen, tai viha ja turhautuminen, voivat saada ihmisen haavoittuvaan tilaan. Tämä on yksi Ådahlin tutkimuksessa ilmenevistä äänten kuulemisen syistä.

Tutkimukseen osallistuvat esittivät teorioita, joissa äänten laukaisijana toimi esimerkiksi yksipuolinen rakkaus, läheisen kanssa tapahtunut suuri riita tai voimakas rakastumisen tunne.

”Mä rakastuin onnettomasti mieheen ja sitten ku mä lähdin sieltä sitten aamupäivällä kotiin, niin mulla oli satoja vihaisia tämmöisiä nuorten ääniä, miesten ja naisten, vihaisia nuorten ääniä. Siinä mä olin ihan psykoosissa. Mulle jäi vielä siitä ku mä lepäsin sen miehen kanssa niin, kaikki rakkauden suuret, suuret tunteet. Mä yksin ne kaikki koin ja sit alussa mä itkin koko aika että muhun sattuu se asia. [-] Samalla kun oli niitä intohimon tunteita oli semmoinen kipua sielussa mitä mä oon jotenkin yrittänyt sanoa, et se on puukon viiltoa tai semmosta viiltävää kipua sielussa.” (nainen, 39v.)